

MONITOR CHIŃSKI

LISTOPAD 2017

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

LISTOPAD 2017

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

2 listopada: Chiny obniżą cła na niektóre towary konsumpcyjne. Wraz początkiem grudnia zostaną obniżone cła importowe z (średnio) 17,3% do 7,7% na żywność, artykuły zdrowotne, ubrania i inne produkty codziennego użytku. Redukcja stawek celnych uzasadniana jest przede wszystkim stale zwiększającym się popytem na dobra wysokiej jakości, który nie może zostać zaspokojony przez producentów rodzimych. Wśród przyczyn obniżki wskazuje się również chęć wykazania „dobrej woli” ze strony Chin w stosunku do USA przed wizytą Donalda Trumpa, który krytykuje ChRL za stosowanie niekorzystnych dla amerykańskich eksporterów praktyk fiskalnych i handlowych. Na liście obniżonych stawek celnych znajdują się produkty, którymi będą zainteresowani Polscy eksporterzy.

4 listopada: miasto Tajpej otworzy przedstawicielstwo w Chinach? Według burmistrza Tajpej Ko Wen-Je metropolia planuje założyć biuro łącznikowe w Chinach, najprawdopodobniej w Shenzhen, ze względu na liczną diasporę tajpejczyków tam zamieszkujących i przesłanki biznesowe. Czy ogłoszone plany stanowią nowy rozdział w dyplomacji miast i relacji między kontynentem i wyspą?

8-10 listopada: Wizyta Donalda Trumpa w Chinach. Oprócz zagadnień bezpieczeństwa i problemu Korei Północnej rozmowy zdominowały kwestie handlowe, które w najbliższym czasie będą stanowić barometr stosunków obu mocarstw. O skali intensywności wzajemnych relacji świadczy fakt, że 11 miesięcy prezydentury Trumpa przyniosło trzy spotkania i dziesięć oficjalnych rozmów telefonicznych pomiędzy przywódcami obu mocarstw (zob. komentarz).

10 listopada: Chiny eksplorują Arktykę. Po blisko trzymiesięcznej ekspedycji na Oceanie Arktycznym, lodołamacz „Xuelong” wrócił do portu w Szanghaju. To ósma chińska ekspedycja arktyczna w historii, zakończona po raz pierwszy

SZCZYT „16+1” W BUDAPESZCIE

W czasie spotkania głów państw i szefów rządów Chin i EŚW, Li Keqiang zadeklarował dodatkowe 2 mld USD na inwestycje w regionie, podkreślono dążenia do większej zbieżności między chińskimi i unijnymi projektami infrastrukturalnymi oraz wsparcie dla integracji Trójmorza. Gospodarze szczytu komplementowali wyniki gospodarczej i politycznej współpracy z Chinami, której największymi beneficjentami są do tej pory Węgry i Serbia (Bałkany Zachodnie).

opłynięciem Arktyki i pierwszymi chińskimi badaniami Morza Labradorskiego. W lipcu br. Chiny i Rosja zobowiązały się do współpracy przy udrażnianiu arktycznych morskich szlaków przesyłowych.

10 listopada: Chiny poszerzą dostęp do rynku finansowego dla inwestorów zagranicznych. W zależności od rodzaju instytucji finansowej, w ciągu trzech do pięciu lat podmioty zagraniczne będą mogły przejąć do 51% udziałów w joint-ventures. Ponadto w ramach otwierania gospodarki, Chiny będą redukować w „odpowiednim tempie” cła na samochody, a ograniczenia dla inwestorów zagranicznych w przemyśle pojazdów z napędem alternatywnym zostaną uchylone do czerwca 2018 r.

11 listopada: rekordowa sprzedaż chińskich platform internetowych. W czasie chińskiego „dnia singla” wartość sprzedaży odnotowanej przez serwis Alibaba wyniosła w ciągu doby 25,3 mld USD (40% wzrost w stosunku do ubiegłego roku); nie mniej imponujące były obroty drugiej największej platformy e-commerce JD.com: 19,1 mld USD.

13 listopada: gigantyczna chińska inwestycja hydrologiczna w Nigerii. Chiński konglomerat budowlany China Gezhouba Group Corp. (CGGC), główny wykonawca tamy Trzech Przełomów, podpisał umowę z rządem w Abudży na budowę hydroelektrowni o wartości 5,792 mld USD. Projekt, który ma zostać zrealizowany w ciągu 87 miesięcy, zakłada budowę czterech tam i zainstalowanie 12 generatorów i blisko 1300 km linii transmisyjnych. Według CGGC, firma wyszkoli 1000 menedżerów i członków personelu technicznego oraz zatrudni przy budowie 5-8 tysięcy robotników. Siła robocza ma zostać oparta na lokalnych zasobach, co nie zawsze było regułą wśród chińskich firm działających w Afryce i budziło sprzeciw miejscowych społeczności. Z podobnej inwestycji – budowy tamy Diamer-Bhasha wycofały się władze w Islamabadzie, ponieważ strona chińska zażądała prawa własności i zarządzania projektem, który miał zostać zrealizowany kosztem 14 mld USD w ramach China-Pakistan Economic Corridor.

15 listopada: Bank of China otwiera usługi bankowości prywatnej w Londynie. Poszerzenie oferty banku o usługi świadczone dla najbardziej zamożnych klientów związane jest rosnącą liczbą bogatych Chińczyków mieszkających lub odwiedzających stolicę Anglii. Bank of China nie ujawnia wysokości depozytu kwalifikującego do korzystania z bankowości prywatnej; z reguły minimalna kwota wynosi od 250 tys. do 2 mln USD. Szacuje się, że chińscy nabywcy odpowiadają obecnie za 20% transakcji na londyńskim rynku nieruchomości. Chińscy studenci zasilają również masowo brytyjskie uczelnie (blisko 50 tys. osób; 35% wszystkich wiz studenckich w 2016 r.).

18-19 listopada: mediacje Chin w sprawie konfliktu w stanie Rakhine. W czasie wizyty w Dhace i Naypyidaw szef chińskiej dyplomacji Wang Yi przedstawił trzyetapowy plan rozwiązania kryzysu: 1) wstrzymanie ognia w Rakhine, które miałyby powstrzymać exodus ludności Rohingya na tereny Bangladeszu 2) rozpoczęcie negocjacji między Mjanmą i Bangladeszem 3) rozwiązanie problemów gospodarczych Rakhine jako czynnika konfliktu. Do tej pory zaangażowanie Chin ograniczało się do dostarczania pomocy humanitarnej dla uchodźców i blokowania wraz z Rosją rezolucji ONZ przeciwko Mjanmie. Dalsza eskalacja kryzysu narusza jednak strategiczne interesy Pekinu wynikające z położenia Rakhine jako wyjścia na Ocean Indyjski dla Chin południowo-zachodnich oraz zagraża bezpośrednio chińskim inwestycjom (m.in. wartym 2,5 mld USD gazo- i ropociągom oraz Specjalnej Strefie Ekonomicznej Kyaukphyu w której ulokowano 10 mld USD). Chiny angażowały się w rozwiązanie wewnętrznych problemów swojego sąsiada już wcześniej; w 2013 r. zorganizowały w Ruili (prow. Yunnan) rozmowy pokojowe między rządem Mjanmy i Organizacją Niepodległości Kaczinu. Ówczesne mediacje miały jednak charakter lokalny, natomiast obecne włączają dodatkowo władze Bangladeszu. Działania te stanowią przykład odchodzenia przez Chiny od zasady nieingerencji w sprawy innych państw w sytuacji gdy narażone są ich własne interesy i pokojowe (stabilne) otoczenie. Działania dyplomatyczne w Birmie, wcześniejsze zaangażowanie w Afganistanie i zamiar wysłania wojsk do Syrii wskazują, że Chiny są gotowe do aktywnego zaangażowania poza swoimi granicami i zabezpieczania tyłów na wypadek innych konfliktów.

19 listopada: Chińczycy w posiadaniu 1/3 mocy obliczeniowej świata. Na liście Top500 najlepszych komputerów Chiny utrzymują prowadzenie i mają najwięcej maszyn – aż 202, drugie miejsce zajmuje USA (143), trzecie Japonia (35). Polska posiada w rankingu jeden superkomputer sklasyfikowany na 77. pozycji. Gwałtowny postęp technologiczny ChRL napędzają szybko rosnące nakłady na badania naukowe; w 2000 r. przeznaczano na ten cel tyle co Francja, obecnie więcej niż cała UE.

29 listopada: rozmowa telefoniczna Xi Jinpinga z Donaldem Trumpem po kolejnej próbie raketowej Korei Północnej. Przywódcy są zgodni wobec słuszności dalszego zaostrzania sankcji nakładanych na reżim północnokoreański. Przewodniczący ChRL wyraził przekonanie, że utrzymanie półwyspu koreańskiego jako obszaru zdenuklearyzowanego jest „nieustannym celem” Chin, co może wskazywać, że pozasitowe narzędzia rozwiązania problemu północnokoreańskiego powoli się wyczerpują. Tym bardziej, że dyplomatyczna misja specjalnego wysłannika Xi do Pjongjangu Song Tao najwyraźniej nie przyniosła spodziewanych rezultatów: Song nie spotkał się z Kim Dzong-unem i przywiózł jedynie mgliste deklaracje poprawy stosunków dwustronnych. Niespełna 10 dni po wizycie Songa, KRL-D przeprowadziła najbardziej spektakularną demonstrację siły w historii; ocenia się, że pocisk wystrzelony w czasie ostatniej próby raketowej mógłby zagrozić całemu obszarowi

USA. Od lutego br. Korea Północna przeprowadziła już 16 prób rakietowych, odpalając 23 pociski.

29 listopada: premier ChRL z wizytą w Moskwie. W drodze na grudniowy szczyt SOW w Soczi, Li Keqiang spotkał się z prezydentem Władimirem Putinem. Li powtórzył wcześniejsze deklaracje chińskich władz o woli zwiększania konwergencji między strategiami polityczno-rozwojowymi obu państw – „Pasem i Szlakiem” i rosyjską Eurazjatycką Unią Gospodarczą. Zdaniem Putina wartość dwustronnej wymiany handlowej wyniesie w tym roku 66 mld USD.

30 listopada: burmistrz i wicesekretarz partii w Lanzhou Luan Kejun objęty śledztwem. 47-letni polityk został oskarżony o „poważne naruszenie dyscypliny partyjnej” ergo korupcję.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

30 października: fila chińskiej uczelni na Węgrzech otrzymuje akredytację. Działający od 2010 r. wydział Medycyny Chińskiej Uniwersytetu Heilongjiangu przy budapesztańskim Semmelweis University, otrzymał przedłużenie akredytacji od rządu Węgier. Zgodnie z nową Ustawą o Szkolnictwie Wyższym dalsze funkcjonowanie pięciu zagranicznych uczelni na Węgrzech jest uzależnione od zawarcia międzyrządowej umowy. W przypadku chińskiej uczelni stroną reprezentującą jest Wydział Edukacji Prowincji Heilongjiang, której przewodnicząca Hsu Mei podpisała porozumienie w tej sprawie z węgierskim ministrem spraw zagranicznych i handlu Péterem Szijjártó.

30-31 października: forum leśnictwa Chin i EŚW. Współpracy stron w tym względzie poświęcone była konferencja z udziałem polityków i naukowców reprezentujących państwa formatu „16+1”, w tym m.in. wicedyrektora państwowej administracji leśnictwa Liu Dongshenga.

13 listopada: inauguracja połączenia kolejowego Dalian-Bratysława. 41 kontenerów w składzie pierwszego pociągu wypełniła głównie elektronika, części maszynowe i produkty przemysłu lekkiego. Przejazd z Chin na Słowację przez Rosję i Ukrainę, trasą liczącą 10,5 tys. km, zajął 17 dni. Początkowo pociąg z Dalianu ma kursować raz w tygodniu, przewożąc również produkty z innych prowincji nadmorskich (m.in. Zhejiangu i Shandongu), transportowanych w tym celu do portu w Dalianie statkami. Według informacji chińskiej telewizji, linia Chiny-Europa łączy obecnie 33 chińskie metropolie z 32 miastami na kontynencie europejskim. Uruchomienie nitki przez terminal Dobrá przy granicy słowacko-ukraińskiej otwiera nowy prześmyk dla pociągów wjeżdżających dotychczas do UE przez Małaszewicze.

8-10 listopada: pierwsze forum na szczeblu ministerialnym ds. energii Chin i EŚW w Bukareszcie. Szef Narodowej Administracji Energii (NEA) Nur Bekri ocenił, że funkcjonująca w ramach „16+1” Centrum ds. Dialogu i Współpracy nad Projektami Energetycznymi (CDCEP) stanowi efektywną platformę współpracy obu stron, a w celu zwiększenia koordynacji wspólnych działań Pekin otworzy chiński sekretariat tej instytucji wsparty sumą 3 mln RMB (1,64 mln PLN). Przedstawiona w czasie forum deklaracja rumuńskiego ministra spraw zagranicznych Teodora Melescanu nt. gotowości rządu w Bukareszcie do budowy z Chinami nowoczesnej architektury energetycznej wydaje się potwierdzać zaawansowanie planów wspólnej realizacji budowy reaktorów jądrowych elektrowni jądrowej Cernavoda-3 i 4. Zorganizowaną pod auspicjami rumuńskiego MSZ i ministerstwa energii konferencję sponsorował chiński konglomerat CEFC i kontrolowany przez tę spółkę KazMunayGasInternational, które z kolei jest właścicielem rumuńskiej sieci dystrybutora paliw Rompetrol.

9 listopada: hongkońskie inwestycje na Węgrzech. Minister gospodarki Mihály Varga poinformował, że Węgry są największym partnerem gospodarczym Hongkongu w EŚW, a handel wzajemny wzrósł w stosunku rocznym o 14%. W analogicznym okresie inwestycje z Hongkongu wzrosły o 53%, przekraczając wartość 500 mln USD.

13 listopada: polsko-chińska wymiana handlowa po trzech kwartałach 2017 r. Pierwsze dziewięć miesięcy br. było okresem utrzymującego się pogarszania salda z Chinami, pomimo wzrostu polskiego eksportu do Państwa Środka o 19%.

13 listopada: chińsko-węgierska współpraca w rolnictwie. Minister rolnictwa Sándor Fazekas rozmawiał w Budapeszcie z wicegubernatorem prowincji Henan Wang Tie na temat współpracy naukowej i wymiany doświadczeń w zakresie produkcji żywności, zwierząt hodowlanych i mleczarstwa.

14 listopada: wyraźny wzrost chińskich inwestycji w Polsce. Według ostatnich doniesień Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, wartość szykowanych przez chińskie przedsiębiorstwa inwestycji wynosi obecnie 1,11 mld EUR (4,7 mld PLN). Jeśli dojdzie do realizacji 10 projektów zapowiadanych przez PAIH inwestycji w branżach: chemicznej, motoryzacyjnej, papierniczej, AGD i oponiarskiej, Chiny wysuną się na pozycję czołowego inwestora nad Wisłą w tym roku, tworząc przy okazji blisko 6,5 tys. miejsc pracy. Jeszcze w lipcu wartość zapowiadanych inwestycji z Państwa Środka oceniana była na ponad dwukrotnie niższą (446 mln EUR, 1,88 mld PLN) plasując je na piątym miejscu za kolejno USA, Niemcami, Japonią i Koreą.

23 listopada: Chińczycy zbudują linię metra w Kijowie. Projekt przewiduje budowę trasy od długości 20 km i 13 przystanków. Sposób finansowania inwestycji jest oparty na modelu stosowanym przez ChRL w pozaunijnych państwach formatu

„16+1”. W tym przypadku, Miasto Kijów pokryje 15% projektu, a pozostała część zostanie sfinansowana w oparciu o chińskie pożyczki gwarantowane przez rząd Ukrainy. Wykonawcą umowy jest chińskie konsorcjum reprezentowane na ceremonii podpisania kontraktu przez wiceprzewodniczącego zarządu China Pacific Construction Group Guo Qinga i wiceszefa China Railway International Group Song Guangsen. Realizacja projektu wartego 2 mld USD rozpocznie się w 2018 r. i potrwa cztery lata.

24 listopada: Węgry przystępują do Sino-CEE Fund. Na początek rząd w Budapeszcie wyłoży na uczestnictwo 50 mln EUR, a drugie tyle planowane jest w kolejnym etapie. Powołany w 2016 r., dysponujący budżetem 10 mld EUR Fundusz, skupia się na finansowaniu inwestycji infrastrukturalnych i sektora wysokich technologii. Z kolei Polska, po dwóch latach negocjacji zdecydowała się ostatecznie nie przystąpić do funduszu.

26 listopada: Polacy sprzedali milion książek w Chinach. Popularne na całym świecie książki Aleksandra i Daniela Mizielińskich cieszą się dużą popularnością wśród młodych chińskich odbiorców. Spotkanie autorskie zorganizował w Pekinie Instytut Polski; państwo Mizielińscy spotkali się również z czytelnikami w Szanghaju i Hangzhou.

27 listopada: szósty szczyt „16+1” w Budapeszcie. Premier Li Keqiang zapowiedział, że Chiński Bank Rozwoju przeznaczy 2 miliardy EUR na inwestycje w EŚW (zob. komentarz).

27 listopada: serbsko-chińskie kontrakty gospodarcze. Przy okazji szczytu w Budapeszcie zawarto umowę o wartości 450 mln EUR w sprawie budowy odcinka autostrady E-763 Preljina-Pozega. Stronami umowy są rząd Serbii, państwowa firma JP Putevi Srbije oraz China Communications Construction Company. Nowe kontrakty przewidują również budowę systemu ciepłowniczego Obrenovac-Novi Beograd (pomiędzy miejską spółką PC Belgrade Power Plants i wykonawcą Power Construction Corporation of China) oraz realizację projektu zawartego między miastem Belgrad i China Machinery Engineering Corporation na zarządzanie i oczyszczanie miejskich ścieków w centrum stolicy.

28 listopada: Estonia chce pośredniczyć w handlu Chin z Europą Północną. Przy okazji szczytu „16+1” w Budapeszcie premier Estonii Jüri Ratas rozmawiał z Li Keqiangiem, któremu nakreślił potencjał tranzytowy Estonii jako regionalnego centrum dystrybucyjnego dla e-commerce. Według Ratasa korytarz transportowy między Tallinem i północno-wschodnią prowincją Jilin w której działają fabryki m.in. Volvo, Volkswagena i BMW, otworzyłyby nowe możliwości dla przewozu chińskich towarów do krajów nordyckich, północnych Niemiec oraz Sankt Petersburga i Moskwy, a więc obszarów z dużą koncentracją przemysłu samochodowego. Szef es-

tońskiego rządu podkreślił, że zaletą jego kraju jest dostępność ziemi pod budowę terminalu, cyfrowa administracja, niski poziom korupcji i wysoko wykwalifikowana siła robocza. Tallin i Pekin podpisały ponadto trzy porozumienia w sprawie współpracy gospodarczej, IT oraz e-commerce. Przykładem wykorzystania potencjału logistycznego Estonii jest sukces firmy Omnivia, która buduje obecnie nowe centrum do obsługi tranzytu.

28 listopada: otwarcie rynku chińskiego na polski drób. Dzięki decyzji chińskich władz Polska stała się jedynym państwem UE, które może prowadzić eksport drobiu do Państwa Środka.

28 listopada: spotkanie Viktora Orbana z Li Keqiangiem. Premierzy podpisali 11 umów bilateralnych obejmujących współpracę polityczną, handlową, gospodarczą, kulturalną i oświatową.

III. WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

30 października: PKP Chengdu po trzech kwartałach 2017 r. Według danych przedstawionych przez Urząd Statystyczny Miasta Chengdu gospodarka stolicy Syczuanu rosła w pierwszych dziewięciu miesiącach br. w tempie 8,1% (972,54 mld RMB/526,73 mld PLN). W tym samym tempie co Chengdu, rosła gospodarka prowincji Syczuan, przewyższając średnią dla jednostek szczebla prowincji o 1,2 %.

3 listopada: promocja łódzkiej żywności w Chengdu. Z inicjatywy województwa łódzkiego we współpracy z lokalnym konsulatem RP, w stolicy Syczuanu rozpoczęto święto łódzkiej żywności – akcję promocyjną mającą na celu zapoznanie chińskich konsumentów z walorami wyrobów spożywczych z Łódzkiego: m.in. jabłek, miodu, wód mineralnych i produktów śniadaniowych. W inauguracji święta wzięł udział marszałek woj. łódzkiego Witold Stępień, który wraz z grupą inwestorów wzięł udział w rozmowach biznesowych z chińskimi kontrahentami. Elementem działań zwiększających rozpoznawalność polskich marek na lokalnym rynku, jest otwarcie dwu-poziomowego pawilonu z produktami łódzkiego na reprezentacyjnej ulicy Chunxi. Przy okazji wydarzenia, media lokalne odnotowały, że trasę między Łodzią i Chengdu przemierzyło już ponad 1000 pociągów a Łódź określono jako chińską „bramę do Europy”. Aktywność łódzkiego w Syczuanie nie ogranicza się jednak do rozwoju połączeń logistycznych i promocji produktów spożywczych. Warto zwrócić uwagę, że pod koniec października w Chengdu przebywali również łódzcy przedsiębiorcy z branży przemysłów innowacyjnych, którzy wzięli udział w XII Forum Biznesu i Współpracy Technologicznej Chin i UE.

3 listopada: inauguracja towarowego połączenia kolejowego Chengdu-ASEAN.

W ramach formuły „RongOu+” pociąg przewiezie towary do Wietnamu, Kuwejtu, Izraela i Bangladeszu. Czas przejazdu będzie wynosił około 20 dni, w tym 20 godzin z Chengdu do graniczącego z Wietnamem (ASEAN) portu w Qinzhou. Inauguracyjny skład pociągu to 32 wagony z 64 TEU, głównie z dwutlenkiem tytanu i siarczanem sodu.

8 listopada: zatwierdzenie planu rozwoju hubu kolejowego w Chengdu na lata 2016-2030. Zgodnie z założeniami przyjętymi wspólnie przez Komisję Reform i Rozwoju Miasta Chengdu, China Railway Corporation i rząd Syczuanu, do 2030 r. Chengdu zostanie połączone 13 liniami kolejowymi: m.in. z Xi'anem, Chongqingiem, Guizhou, Xiningiem (Lanzhou), Lhasą i Dazhou.

29 listopada: inauguracja połączenia Mediolan-Chengdu. Długość trasy między drugim największym włoskim miastem i stolicą Syczuanu wynosi 10,694 km; pociąg będzie przemierzał ten dystans w 14 dni. Włosi mają w planach eksportować koleją głównie maszyny, meble i płytki ceramiczne. Do końca br. liczba pociągów towarowych na trasie z Chengdu do Europy ma przekroczyć 1000; to ponad dwukrotny wzrost w stosunku do 2016 r. – 460 składów (1/4 wszystkich pociągów towarowych z Chin do Europy).

IV. WIADOMOŚCI Z GUANGDONGU

8-10 listopada: szczyt gospodarczy trójki miast „siostrzanych”: Kantonu, Los Angeles i Auckland. Zdaniem burmistrza stolicy Guangdongu Wen Guofu, aktywności „trójki” jest przykładem nowego modelu współpracy miast partnerskich. Dyrektor Centrum Światowego Handlu w Los Angeles Zhang Hongquan podkreślił ogromne korzyści płynące z rozwoju wzajemnych połączeń lotniczych. Szacuje się, że uruchomienie w ubiegłym roku bezpośrednich lotów między Los Angeles i Auckland przyniesie możliwości biznesowe o wartości 1 mld USD. Rozmowy na tegorocznym szczycie zostały zdominowane przez zagadnienia rozwoju innowacji, turystyki i e-handlu. Zorganizowano również okrągłe stoły poświęcone wymianie doświadczeń w zakresie zarządzania i projektowania miast, biomedycyny i ochronie zdrowia, filmu i animacji, edukacji oraz żywności. Przedstawiciele Guangzhou, Auckland i Los Angeles spotykają się w formule „siostrzanej trójki” corocznie od 2014 r.

10 listopada: pierwsze Forum Współpracy Gospodarczej i Handlowej Miast „Pasa i Szlaku” w Shenzhen. W jednodniowej konferencji wzięło udział 280 osób ze świata polityki, nauki i biznesu. Szef Chińskiego Stowarzyszenia badań nad WTO i pierwszy ambasador Chin przy tej organizacji Sun Zhenyu podkreślił w swoim wystąpieniu, że *większość spośród 65 państw położonych wzdłuż „Pasa i Szlaku” to państwa rozwijające się. Jeśli skorzystają one z doświadczenia Chin i uczynią*

pożytek z chińskiej wiedzy i chińskiego modelu to podwyższą swoją produktywność i podniosą poziom życia swoich obywateli. Stanowi to ogromny wkład Chin dla świata. To istotna uwaga w perspektywie deklaracji Xi Jinpinga z XIX Zjazdu o gotowości Chin do większego zaangażowania w sprawy świata i promocji własnych rozwiązań społeczno-gospodarczych.

14 listopada: połączenia lotnicze między Kantonem i Izraelem ruszą w przyszłym roku. Uruchomienie bezpośrednich połączeń ze stolicy Guangdongu związane jest z dynamicznie rosnącą liczbą Chińczyków odwiedzających Izrael. Ożwienie ma m.in. związek z podpisanym w marcu 2016 r. porozumieniem między wicepremierem Liu Yandongem i premierem Benjaminem Netanjahu, które wprowadziło możliwość ubiegania się o dziesięcioletnią wizę wielokrotnego wjazdu dla obywateli obu krajów. Bezpośrednie połączenie z Izraelem zyska również Chengdu.

28 listopada: uroczystości organizowane przez urzędników administracji w Shenzhen będą zgłaszane organom kontrolnym. Od pierwszego grudnia zamiar zorganizowania wesela, pogrzebu, przyjęcia urodzinowego itp. będzie musiał uzyskać aprobatę miejskiej Komisji Dyscypliny Partyjnej.

KOMENTARZ

1. Przyjazne gesty towarzyszące spotkaniu Trumpa z Xi wydają się paradoksalnie zwiastować nieporozumienia, ponieważ koegzystencja planów przywracania świetności obu mocarstw – „to make America great again” i „odrodzenia narodu chińskiego” (*zhonghua minzu weida fuxing*) – będzie niechybnie prowadziła do napięć. Mocnym sygnałem w tym względzie jest wszczęcie dochodzenia w sprawie dumpingu chińskiego aluminium w Stanach Zjednoczonych oraz opowiedzenie się przez USA za stanowiskiem UE w kwestii nieuznawania Chin za gospodarkę rynkową w Światowej Organizacji Handlu.

Amerykanie starają się stworzyć alternatywę dla globalnej strategii Chin w wybranych punktach świata, a wycofywanie się z wielostronnych zobowiązań, Trump próbuje dyskutować nawiązywaniem dwustronnych umów handlowych. W tym celu, przed przyjazdem do Pekinu, amerykański prezydent odwiedził Tokio, gdzie w cieniu rozmów na temat Korei Północnej, USA i Japonia podpisały umowy mające na celu rozwój „wysokiej jakości” infrastruktury w Azji, Afryce, na obszarze Indo-Pacyfiku i Bliskim Wschodzie. Chociaż Chiny nie zostały wspomniane w kontekście nawiązanych porozumień *explicite*, to ich treść sugeruje próbę ustanowienia alternatywy wobec „Pasa i Szlaku” i włączania uczestników chińskiej inicjatywy do własnych projektów rozwojowych.

Elementem powstrzymywania Chin w dziedzinie obronności jest natomiast próba wskrzeszenia, ogłoszonego w 2007 r. „Quadrilateral Security Dialogue” sojuszu USA i azjatyckich demokracji: Japonii, Indii i Australii. Przy okazji listopadowego szczytu ASEAN w Manili, wszystkie wymienione państwa oprócz Indii, opowiedziały się za wolnością żeglugi, co potencjalnie będzie stanowiło wyzwanie dla Pekinu w kontekście Morza Południowochińskiego. Projekt reaktywowany w odpowiedzi na „Pas i Szlak” będzie atrakcyjny dla państw najbardziej obawiających się ekspansji Chin w regionie tylko wtedy, gdy zostanie powiązany z korzystną dla sojuszników ofertą gospodarczą i wojskową. Wobec głoszonej przez Donald Trumpa polityki „America First” trudno jednak oczekiwać zachęt finansowych, które zwiążą państwa azjatyckie ze strategią Waszyngtonu. W przeciwieństwie do finansowej i wojskowej oferty Pekinu, której polityczne znaczenie pokazuje prochiński zwrot w dyplomacji Filipin. Mglista idea „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” głoszona przez USA w celu gospodarczego powstrzymywania Chin, wydaje się być problematyczna wobec dobrowolnej rezygnacji z potencjalnie najbardziej adekwatnego narzędzia realizacji tej strategii – Partnerstwa Transpacyficznego. Straty wizerunkowe mogą przewyższać konsekwencje gospodarcze, ponieważ Trump demonstrując państwom sojusznicznym, że Stany Zjednoczone nie są partnerem na którym można polegać, nadszarpnął fundamenty amerykańskiego soft power. Powstała w ten sposób próżnię gospodarczo-polityczną dynamicznie wypełniają Chiny, które w miejsce TPP promują alternatywną inicjatywę wolnego handlu Regional Comprehensive Economic Partnership, do której akces zgłosiły m.in. Dehli, Tokio i Canberra. Umowa ramowa w tej sprawie ma zostać podpisana na początku przyszłego roku.

2. W komunikacie po szczycie „16+1”, którego gospodarzem był w tym roku Budapeszt, podkreślano dążenie do większej synergii między projektami unijnymi i chińskimi w EŚW, w tym m.in. poprzez przyjętą w lipcu tego roku EU-China Connectivity Platform i dążenie do jej rozszerzenia na Bałkany Zachodnie. W kontekście gorącej dyskusji na temat domniemanej funkcji „16+1” jako formatu dzielącego spójność Europy (intencje te zarzuca władzom ChRL przede wszystkim rząd Niemiec), to duży postęp. Choć oceny w tym względzie są szczególnie wyraziste w stolicach państw zachodnioeuropejskich i Waszyngtonie, to faktem jest, że działanie formatu przyniosło niespotykaną intensyfikację kontaktów na linii Chiny-EŚW, zarówno w formule multi- i bilateralnej, jak i wewnątrz samej europejskiej „szesnastki”, co potwierdza lista ponad 200 różnego rodzaju mechanizmów koordynujących, konferencji i spotkań. Nie powinno zatem budzić zaskoczenia, że format „16+1” budzi coraz większe zainteresowanie (i obawy) wielkich mocarstw oraz przykuwa uwagę światowych mediów, które przez długi czas wydawały się ignorować lub w najlepszym razie deprecjonować jego znaczenie.

W dokumencie opublikowanym po szczycie w Budapeszcie, podobnie jak w ubiegłorocznym komunikacie ryskim, Chiny wyraziły wsparcie dla idei Trójmorza i woli przedłużenia połączenia kolejowego Budapeszt-Belgrad do portów w Albanii i Czarnogórze. To właśnie Bałkany Zachodnie wydają się być największym beneficjen-

tem oferty Pekinu skierowanej do EŚW w 2012 r. w czasie inauguracji formatu „16+1” w Warszawie. Gros z zadeklarowanej wówczas linii kredytowej o wartości 10 mld USD trafiło na południowy-zachód Europy, zwłaszcza do państw nie związanych architekturą prawną UE i ograniczeniami rynku zamówień publicznych. Pouczającym przykładem w tym względzie jest projekt przebudowy linii kolejowej między stolicami Węgier i Serbii, który według ostatnich zapewnień Orbana wejdzie wreszcie w fazę realizacji. Rozpoczęcie tej flagowej inwestycji infrastrukturalnej Chin w Europie było wielokrotnie przekładane od 2015 r., w związku z zarzutami UE wobec niejasnych zasad finansowania i naruszania przepisów o zamówieniach publicznych po węgierskiej stronie projektu. Poza uwarunkowaniami legislacyjnymi i faktem, że przyznawane z reguły w postaci grantów środki UE są dla unijnej części „16” po prostu tańsze, czynnikiem wpływającym na absorpcję chińskich pożyczek i kredytów przez Bałkany Zachodnie był fakt, że takie państwa jak Serbia miały dobrze określone cele wobec inicjatywy „16+1” od samego jej zarania. W czasie inauguracji formatu w 2012 r., Serbia przedstawiła Chinom 15 (!) gotowych do realizacji projektów. Na rozwój współpracy infrastrukturalnej z Chinami liczą również Estonia i Łotwa, które jako państwa tranzytowe próbują dyskutować straty poniesione po nałożeniu sankcji UE na Rosję. Tylko z tytułu transportu i logistyki Łotwa traci rocznie 8% swojego PKB.

W komunikacie ze szczytu znalazł się ponadto zapis o „wspieraniu konsensusu G20 z Hangzhou”, zgodnie z przyjętą w Pekinie optyką patrzenia na Europę Środkowo-Wschodnią w perspektywie globalnego Południa. Akcenty charakterystyczne dla retoryki państw rozwijających pojawiły się również w przemówieniu Viktora Orbana, który ocenił, że platforma „16+1” jako element globalnej strategii Chin w ramach „Pasa i Szlaku”, oferuje nowe podejście w stosunkach międzynarodowych, nie dzieląc ich podmiotów na „uczniów i studentów, tworząc natomiast fundamenty pod wzajemny szacunek i wzajemne korzyści”. W październiku, w równie entuzjastycznym tonie wypowiedział się prezydent Serbii i szef rządzącej partii SNS Aleksandr Vučić, który zadeklarował wolę dalszego zacieśniania relacji z KPCh i podążania za chińskimi rozwiązaniami rozwojowymi.

Forum było okazją do podkreślania przez gospodarzy znaczenia relacji z Chinami. Minister spraw zagranicznych i handlu Péter Szijjártó mówił o rozkwicie węgierskiego eksportu do Chin (w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy br. wzrost o 26%; w ubiegłym roku o 25%), który pozwala mieć nadzieję, że Węgry staną się liderem w tym względzie w całej Europie Środkowej. Premier Orbán wychwalał z kolei współpracę z Chinami jako urzeczywistnienie „sytuacji win-win”, deklarując nawet, że Europa Środkowo-Wschodnia stała się najbardziej konkurencyjnym regionem inwestycyjnym na kontynencie. **Opinię węgierskiego przywódcy należy jednak skonfrontować z danymi, zgodnie ze starą chińską maksymą, że „prawdy należy szukać w faktach”. A te dla regionu nie przedstawiają się optymistycznie.** Jak wynika z raportu UNCTAD, agencji ONZ ds. handlu i rozwoju, wartość BIZ w 2016 r. w Polsce była o 15% mniejsza niż rok wcześniej: spadek z 13,5 do 11,4 mld USD. Węgry, pomimo poprawy, prezentują się w tym względzie jeszcze gorzej: kapitał

nadal odpływał (-5,3 mld USD). Wśród państw regionu wyraźną poprawę zanotowały jedynie Rumunia i Czechy, a Słowacja zanotowała niewielkie pogorszenie wyników w tym względzie.

3. Równocześnie ze szczytem w Budapeszcie, w Tbilisi odbywało się Forum Pasa i Szlaku, które zaowocowało m.in. podpisaniem gruzińsko-chińskiego memorandum o otwarciu strefy wolnego handlu. **Gruzję łączy umowa o wolnym handlu z UE, a podobnie porozumienie z Chinami ma wejść w życie w połowie przyszłego roku.** Dzięki tym umowom i zainaugurowanej 28 listopada nowej, środkowej nitki kolejowej łączącej Gruzję, Turcję i Azerbejdżan czas spedycji towarów między Chinami i Europą ulegnie znacznemu skróceniu. Dążenia Gruzji do odgrywania roli hubu tranzytowego wzdłuż „Pasa i Szlaku” będą wspierane przez budowę czarnomorskiego portu w Anakli z udziałem chińskiego kapitału.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

**RAPORTY
OPINIE
DORADZTWO**

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

